

Täysistunto

Perjantai 15.12.2017 klo 13.18—17.31

2. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 100/2017 vp
Lakialoite LA 4, 6, 8, 12/2016 vp, 34, 42/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 3/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 24/2017 vp
Valiokunnan mietintö SuVM 1/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Jatkettuun ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö SuVM 1/2017 vp. Suuri valiokunta yhtyy eduskunnan 15.12.2017 tekemään päätökseen.

Keskustelu

13.19 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on synkkä ja surullinen päivä Suomen alkoholipoliittisessa historiassa. Ministeri Saarikko eilen illalla täällä istunnossa kertoi rehellisesti, että tämä esitys, joka nyt hyväksyttiin, lisää alkoholin kulutusta ja haittoja, aivan niin kuin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että "uudistuksen vaikutukset ovat ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen negatiiviset". Eduskunta siis tietoisesti teki ratkaisun, jolla aiheutetaan kärsimystä perheille, lapsille, lisätään alkoholikuolemia — 150 kuolemaa vuodessa — alkoholisairauksia, pahoinpitelyjä, rattijuoppoutta. Eikä tässä ole kysymys vain alkoholisteista tai suurkuluttajista vaan kenestä tahansa. Ministeri Risikko myönsi aiemmin, että jos tämä 5,5 prosentin raja menee läpi, niin tarvitaan vuositasolla 170 poliisia lisää. Sisäministeriön pääluokka äänestettiin hetki sitten, ja poliisimäärän lisäystä ei hyväksytty. Mitä nyt tehdään? Miten hallitus aikoo nyt paikata tämän vajeen? Samalla kaiken lisäksi avattiin portit etämyynille, siten ulkomaiselle veronkierrolle ja kiertelulle, joka voi johtaa Alkon monopolin murtumiseen ja kansanterveyslähtöisen alkoholi politiikan tuhoon.

Arvoisa puhemies! Tulen toisessa käsittelyssä esittämään tämän surkean esityksen hylkäämistä.

13.20 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tämän päätöksen jälkeen on syytä esittää koko tälle salille vakava varoituksen sana siitä ehkä kaikkein kohtalokkaimmasta asiasta, johon tämä päätös on johtanut, ja se on se, että etämyynnin osalta ja sitä kautta myöskin Alkon aseman osalta oikeustila on jätetty auki. Etämyyntiä ei kielletä säädöksellä, joten perustuslakivaliokunnan toteamus mietinnössä siteeratussa lausunnossa kuuluu: "Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei ole tekohetkellä laissa säädetty rangaistavaksi." Tämä tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

koittaa siis sitä, että uudessa alkoholilaissa etämyyntiä ei ole kielletty. Tämä tarkoittaa sitä, että todennäköisesti tilanne on se, että nyt kun oikeustila nykytilanteesta on muuttunut perustuslakivaliokunnan lausunnon takia, tuskin kukaan syyttäjä lähtee nostamaan syytettä henkilöä vastaan, joka etämyyntiä tulee harjoittamaan. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että tämä oikeustila saataisiin nopeasti selkeäksi. Ja totta kai olisi ollut vastuullista vallankäyttöä tehdä päätös vasta [Puhemies koputtaa] sen jälkeen, kun tämä asia olisi ollut aivan kristallinkirkas — jos haluamme puolustaa paitsi Alkon asemaa myöskin järkevää ja hallittua alkoholipolitiikkaa — mutta siihen hallituspuolueilla ei ollut halua eikä valmiuksia, koska toiset intressit olivat tärkeämpiä.

13.22 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Minusta olisi ollut kohtuullista, kun tämä asia tulee tällä tavalla esille, että olisimme kuulleet suuren valiokunnan perustelut sille, miksi tällä mallilla mennään, kun on myös aika kyseenalaista se, miksi tämä on kiireellinen. Jos tämä on budjettilaki, niin sitten voisi kysyä, miksi käy näin: Esimerkiksi eilen keskustelussa turvallisuudesta vastaava ministeri Risikko sanoi, että mikäli tämä laki menee läpi, niin me tarvitsemme lisää rahaa poliisiin ja lastensuojeluun. Meillä on sisäministeriön pääluokka lyöty juuri hetki sitten kiinni, ja käsittääkseni poliisin rahat ovat siellä, eli se osuus tästä on auki. Toivon, että edes tänne lastensuojelun puolelle sitten tulevat ne lisäresurssit siinä vaiheessa, kun käsittelemme sosiaali- ja terveysministeriön pääkohtaa.

Mutta ylipäätään en ole ennen ollut tässä salissa tällaisessa tilanteessa: meillä perustelut ja pykälät ovat ristiriidassa keskenään, ja koko sali sanoo, että olemme yhtä mieltä siitä, että etämyynti kielletään, mutta sitä ei voida pykäliin laittaa. Minusta tämä on varsin kummallista lainsäädäntöä.

13.23 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuolla suuressa valiokunnassa kyllä vielä niin sanotusti yritimme kaikkemme, elikkä niin kuin näette sitten pöytäkirjasta, siellä tehtiin esitykset, jotka liittyvät asiantuntijakuulemisen jatkamiseen, siellä tehtiin esitykset valiokuntiin lähettämiseksi ja myöskin sitten siitä, millä pohjalla asian käsittelyä ylipäätänsä jatketaan.

Täytyy kyllä surukseni todeta, että kyllä me tällä etämyyntipykälän puuttumisella riskeeraamme Alkon tulevaisuuden Suomessa. Täytyy sanoa, että sen pykälän kohdalla kun me äänestimme ja ne numerot 108—77 lävähtivät tuonne tauluun, niin totesin tässä vieruskavereille, että muistakaa nämä numerot, näillä numeroilla alettiin kaatamaan Alkon monopoli Suomesta. Tämä epäselvä ja oikeudeton tila, mikä tällä hetkellä ollaan luomassa, on kyllä aivan hurja riski. Tuntuu kummalliselta, että tämä hallitus tieteen tahtoen haluaa ottaa tällaisia riskejä, kun meillä oli todellakin tässä äänestyksessä mahdollisuus käyttää sitä pykäläpohjaa, minkä asiantuntijat ministeriössä olivat valmistelleet ja mikä olisi aivan hyvin ollut mahdollisuus lisätä ja mistä äänestimme todellakin noilla surullisilla numeroilla 108—77.

Täällä ovat monet kollegat tuoneet esille sen, että mitäs nyt tässä tilanteessa. Meillä todellakin pitäisi huomioida poliisin ja lastensuojelun, monien toimijoiden resurssien väistämättömät lisäystarpeet. Tuntuu kyllä todella surulliselta, että juuri ennen joulua teemme tällaisia päätöksiä. Meillä on erilaisia järjestöjen kampanjoita, joissa keskustellaan siitä, miten hienoa olisi, kun olisi raitis joululapsille ja koko perheelle, ja täällä tämä enemmistö, 98 ääntä, oli valmis siihen, että emme halua [Puhemies koputtaa] lapsillemme sitä raitista joulua olla tarjoamassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

Todellakin surullisia päätöksiä tältä eduskunnalta.

13.25 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin tässä on aiemmin esitetty, itse näen, että tämä on erittäin iloinen ja erinomainen päivä suomalaiselle alkoholipoliitikalle. Eduskunnan tekemä päätös on voitto päivittäistavarakaupalle, syrjäseuduille, malolasohran viljelijöille sekä myös suomalaiselle pienpanimoteollisuudelle. Tämä oli tärkeä päätös, enkä oikeastaan voi lisätä tähän mitään muuta kuin sen, että haluan kiittää eduskuntaa ja suurta valiokuntaa siitä, että tällainen saatiin tehtyä ja aikaiseksi. — Kiitos.

13.26 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tätä hallitusta on syystäkin arvosteltu siitä, että asiantuntijatieto ja sen pohjalta tehtävä päätöksenteko eivät kohtaa. Nyt tänään olemme sellaisessa tilanteessa, jossa asiantuntijatieto ja perustuslain arviointi eivät kohtaa. On minusta aika vakava paikka, kansanedustajakollegat, että etämyynnin osalta eduskunta on keskustelussa vetänyt sen johtopäätöksen, että riittävällä tavalla ei oteta huomioon perustuslaillista arviointia. Minkälainen on sellainen maan kansanedustajien joukko, joka kävelee perustuslakivaliokunnan yli valiokuntakäsittelyssä? Minusta se on kansanvallalle niin iso kysymys, että etämyynnin kohdalta pitäisi selkeyttää nämä säännökset.

Minusta perustuslakivaliokunnan arviointi on aivan tyrmäävä. Siinä sanotaan sanatar-kasti, että "jos tarkoituksena on saattaa etämyynti rangaistavaksi, tulee siitä säätää perustuslain 8 §:n laillisuusperiaatteen täyttävällä rangaistussäännöksellä". Siinä todetaan vielä erikseen, että jos ei ole tekohetkellä laissa säädetty jotakin asiaa rangaistavaksi ja tunnusmerkistöä ei ole riittävällä tavalla kirjoitettu, se johtaa siihen, että teko on silloin sellainen, josta ei voi rangaista. Ja vanha laki, joka oli jo ajassa väljähtynyt, nimenomaan ei riittäväällä tarkkuudella ottanut tällaiseen uuteen etämyynnin ilmiöön kantaa, eikä sitä ole tässä vuosien varrella muuten kuin oikeuskäytännön pohjalta selkeytetty. Nyt olemme tilanteessa, jossa oletetaan, että tämä perustuslain kannanotto todellisuudessa tekee tyhjäksi tämän ennakkopäätöksen, joka oikeusasteissa on annettu, ja silloin Suomen eduskunta lähtee siitä, että etämyynti on nyt sitten tämän jälkeen sallittua.

Minusta se on käsittämätöntä, että täällä ollaan muina miehinä näin merkittävän päätöksen edessä. Kyllä eduskunnan pitää tietää, onko etämyynti sallittua vai kiellettyä, ilman että odotetaan ministerin päätöstä.

13.28 Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana voin kertoa teille, että etämyyntiasia selkiintyi siinä tilanteessa, kun olimme saaneet perustuslakivaliokunnan lausunnon. Lakivaliokunnan, talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan lausunnoista kävi selvästi ilmi, että nyt kun tämä lakipaketti on auki, etämyyntiasia pitää selkeästi kirjata tähän lakiin. Esitin puheenjohtajana sitä, että tämä käydään perusteellisesti läpi. Esitin muun muassa sitä, että teemme asiantuntijakuulemiskierroksen kirjallisena ja vaikka kiireellisessä järjestyksessä. Olisimme varmasti saaneet ne lausunnot vuorokauden sisällä. Siitä äänestettiin. Hallituspuolueet eivät halunneet näitä asiantuntijalausuntoja saada, jotta olisimme voineet paremmalla tietopohjalla päivänvalossa tehdä päätökset siitä, miten tämän lain kanssa menettelemme.

Tämä laki ei ole budjettilaki, tämä on sidottu hallituspuolueiden taholta alkoholiverolakiin. Jos siitä nyt ongelma olisi syntynyt, alkoholiverolain osalta olisitte voineet kyllä hyvin tehdä sen lisäbudjetin kautta. Tälle laille olisi voitu antaa aikaa ja tehdä se nyt kunnolla, jatkaa vaikka istuntotauon jälkeen helmikuussa. Tämä olisi varmasti parissa viikossa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

kuukaudessa saatu siihen järjestykseen, missä hyvässä lainsäätämisyjärjestyksessä kuuluu lainsäädännön olla. Olen todella pahoillani siitä, että olen joutunut tällaista prosessia katsoomaan. Nyt kiire on ajanut yli huolellisen valmistelun.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Täysistuntoon otetaan tauko suuren valiokunnan kokouksen vuoksi, ja istuntoa jatketaan kello 15.

Keskustelu keskeytettiin kello 13.30.

Keskustelua jatkettiin kello 16.18.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan keskustelua päiväjärjestyksen 2. asiasta.

16.18 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puheenjohtaja! Tässä yhteydessä täytyy palata vielä tähän erikoiseen käsittelytapaan, joka tämän alkoholilainsäädännön osalta on ollut. Pidän edelleenkin eduskunnan työtapojen kannalta erittäin ongelmallisena, että näin iso asia tuotiin eilen valiokunnasta suoraan saliin, ilman että edustajilla oli mahdollisuus tutustua valiokunnan mietintöön, ja että yömyöhään viedään lävitse tällaista asiaa, jolla on erittäin suuria vaikutuksia.

Tätä käsittelyä kuvaa myös se, että suuren valiokunnan mietintöä ei kukaan käynyt esittelemässä, vaikka voisi kuitenkin ajatella, että olisi kuultu, [Hälinää — Puhemies koputtaa] miten suuri valiokunta on tähän omaan ehdotukseensa tullut. Tämä jyräyshenki ei ole hyvä, ja se on tälle asialle ongelmallinen. On suuri mahdollisuus, että tässä syntyy myös päätöksiä, joiden kaikkia seurauksia eduskunta ja kansanedustajat eivät ole voineet nähdä.

Erityisen ongelmallisena pidän sitä, että eduskunta on tietoisesti hyväksymässä lainsäädäntöä, joka ei vastaa perustuslakivaliokunnan asiassa antamaa ohjeistusta. Se ohjeistus oli, että joko täytyy muuttaa perusteluita, joissa lukee, että etämyynti ei ole sallittua, tai sitten täytyy muuttaa pykälää niin, että pykälässä sanotaan, että etämyyntiä ei hyväksytä.

Täällä käydään säännöllisin välein keskustelua hyvästä lainsäädännöstä ja siitä, mitä voitaisiin tehdä valmistelun parantamiseksi. Nyt eduskunta vastoin sillä olevaa yksiselitteistä tietoa valitsee epämääräisen oikeustilan, joka sitten laitetaan yrittäjien, kansalaisten ja oikeuslaitoksen murheeksi. Tämä on murheellista.

16.20 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! En ole aiemmin ollut mukana näin alkoholinhuuruisen lainsäädännön parissa kuin eilen ja tänään, ihan kirjaimellisesti. Toki voin elää tämän päätöksen kanssa, ei tämä minuun vaikuta millään tavalla, mutta kuitenkin ne tuhannet lapset ja nuoret, jotka joutuvat kärsimään alkoholinkulutuksen kasvun myötä, ovat se asia, mitä mielestäni hallituksen tulisi seurata tämän lainsäädännön jälkeen. Pitäisi asettaa jonkunäköisiä kirjauksia siitä, että seuraamme esimerkiksi sitä, millä tavalla ne 16—17-vuotiaat nuoret, jotka menevät ravintola-alalle töihin muussa tarkoituksessa kuin ammatin opiskelemaan, sopeutuvat tai millä tavalla on järkevää heidän työskennellä tällaisessa ympäristössä jopa aamuneljään saakka. Ja jos tällaisia kirjauksia tehdään, on tietenkin luonnollista, että sinne varmaan tulee siitä etämyynnistä aika tiukat kirjaukset nyten maanantaina, kun asian käsittelyä jatketaan, ja siinä mielessä toivoisin, että hallituksen jäsenet

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

voisivat keskenään pohtia sitä, millä tavalla tämä saadaan edes näyttämään siltä, että hallitus tosissaan pyrkii ehkäisemään myös niitä haittoja, mitä tämän lainsäädännön kautta syntyy.

16.22 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani haluan myös kiinnittää huomiota tähän varsin epäselvään ja epämääräiseen käsittelyjärjestykseen, mikä täällä eduskunnassa on otettu. Ei ole ollut hyväksi, että tämä on tuotu kiireellisellä aikataululla, keskusteltu yömyöhään, suuren valiokunnan kokouksen jälkeen päätöstä ei esitellä eikä perustella, etenkin kun tiedämme tämän ongelman vielä, mikä liittyy perustuslakivaliokunnan lausuntoon etämyynnin osalta.

Puhemies! Haluan vielä alleviivata sitä täällä esiin tuotua seikkaa, että parhaillaan käymme budjettipääluokkia läpi ja parhaillaan on se tilanne, että täällä on todennut hallitus itsekkin, että tämän lainsäädännön myötä poliisi tarvitsee lisää rahaa, lastensuojelu tarvitsee lisää rahaa, ja olemme juuri tätä ennen lyöneet kiinni esimerkiksi sisäministeriön pääluokan, jossa näistä poliisien määrärahoista päätetään. Tämä on varsin ristiriitaista, ja omalta osaltani todella myös ihmettelen sitä kiireellisyyttä, mikä tällaiseen isoon kokonaisuuteen liittyy, enkä pidä hyväksyttävänä näitä menettelytapoja, joita tässä on noudatettu.

16.23 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Tämä alkoholilain kokonaisuuden käsittely ei kyllä valitettavasti ole ollut kunniaksi eduskunnalle. Niin perustuslakivaliokunta kuin lakivaliokunta käsitelivät tätä etämyyntikysymystä, ja totesimme lakivaliokunnassa varsin yksiselitteisesti, että nämä kirjaukset, mitä tähän lakiin oli otettu, eivät ole riittäviä, vaan tämä asia olisi pitänyt nyt kerralla selkeyttää, kun alkoholilain kokonaisuus on käsittelyssä. Tämän vuoksi myös tänään suuressa valiokunnassa, kun tätä asiaa käsiteltiin, esitimme, että tästä olisi järjestetty nyt ne asiantuntijakuulemiset, jotka valitettavasti jäivät käymättä läpi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, vaikka sielläkin oli ollut toiveita siitä, että asiantuntijoita vielä tästä etämyyntikysymyksestä oltaisiin kuultu. Suuri valiokunta kuitenkin päätyi toiseen kantaan. Meidän mielestämme tämä on valitettavaa eikä ole lainsäätämisen näkökulmasta erityisen kunniakasta. Tämä on iso kysymys, ja pahimmillaan tässä voivat toteutua myös todella isot riskit. Sen vuoksi olisi ollut perusteltua, että tämä asia olisi käsitelty päivänvalossa huolellisesti. Mitään perusteita, mitään syitä tälle tulipalokiireelle, joka hallituspuolueiden puolelta oltiin tahallisesti luotu, ei todellisuudessa ollut. Tämä asia olisi voitu käsitellä ajan kanssa, ja me olisimme halunneet tälle kunniakkaan, asiallisen käsittelyn.

16.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että lainvalmistelu ja äänestämishojeet olivat semmoisia, että maalaispoika oli ihmeissään niiden kanssa. Täytyy sanoa, että se kyllä kuvaa jo tämän lainvalmistelun aloittamista, kuinka on ollut hallituspuolueille hyvinkin vaikeaa ja hankalaa hakea sellaisia ratkaisuja, joita täällä sitten voitaisiin käsitellä. Kun yhden päivän aikana tapahtuu muutoksia, niin se ei kyllä enää ole eduskunnankaan kannalta mitenkään järkevää.

Kaikkein valitettavinta tässä on kuitenkin se, että etämyyntioikeus — jonka osalta jäi harkitsematta, kuuntelematta perustuslakivaliokunnan näkemyksiä — ei tullut voimakkaasti kirjatuksi. Nyt me olemme tilanteessa, missä oikeuskäytäntöjen myötä tapahtuu se, että oletettavaa on, että Alkon monopoli murtuu hiljalleen. Toki tällä hetkellä on menossa 4,7:n osalta mietojen alkoholien myymiseen liittyvä oikeusprosessi. Nyt kun prosenttilu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

kua korotettiin, niin se päätös ei tule oikeusprosessissa luultavasti ottamaan tähän kantaa, vaan sitten käydään jotakin muuta. Toivotaan, että hallitus pystyy selkeyttämään tätä niin, että ei jätetä yksinomaan markkinoita tämän murheen kanssa.

Kokonaisuutena en voi olla sanomatta, etteikö tässä uudistuksessa ole myös hyviä elementtejä, mutta tämä oli surullista. Sen vuoksi haluan kritisoida sitä, että tämä etämyynti tuli pakonomaisesti tähän mukaan. Minun mielestäni esityksessä on hyviä puolia, ja niitä aion kannattaa jatkossakin.

16.26 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Otan tässä kaksi asiaa esille elikkä prosenttirajan korotuksen ja sitten etämyyntiasian.

Täällä puhuttiin tästä, että tämä on surullinen päivä ja tämä on varoitus ihmisille ja miten täällä nyt tällä tavalla voi käydä. Nyt kun puhutaan prosenttirajan korottamisesta, niin Suomessa on käyty vuosia tätä keskustelua, pitäisikö kaupassa olla vähän laajempaa valikoimaa vai ei. Monet meistä ennen eduskuntavaaleja kertoivat avoimesti kantansa. Tämä on niin sanotusti — sanoo sitä nyt sitten omantunnonkysymykseksi tai tarkoituksenmukaisuusharkinnaksi — asia, joka meille poliitikoille kuuluu. Siinä mielessä en ymmärrä, mitä jotkut tarkoittavat puhuessaan, että tämä on vakava varoitus tai että nyt on vaaratilanne. Tämä on normaalia harkintaa, ja kansa on meidät tänne valinnut, ja tänään tiukasti äänestimme. Demokratia on puhunut, ja siinä mielessä pulinat pois. Sitä en näe mitenkään ihmisellisenä, että äänestämme asiasta.

Toinen kysymys on sitten etämyynti, josta kyllä olen itsekin melko huolissani. Olen itse perustuslakivaliokunnan jäsen, ja me tosiaan totesimme siitä — kun tuotiin esille perustuslain 8 § ja laillisuusperuste elikkä se, että säädöksissä pitää määrätä joku teko rangaistavaksi, se ei voi olla pelkästään perusteluissa — että tämä epäkohta on täällä edelleen, ja aika tiukalla äänestyksellä, niin että minä en tiedä, ymmärsivätkö nyt sitten tämän pykälän osalta ihmiset ihan sitä asiaa, koska tähän on tullut aika nopealla tahdilla ja tämä on sinänsä aika monimutkainen asia. Jotkut ovat ehdottaneet, että tämä pitäisi palauttaa perustuslakivaliokuntaan tämän EU-oikeudellisen pohdinnan vuoksi, mutta perustuslakivaliokunnan tehtäviin ei kuulu tulkita EU-oikeutta, se kuuluu viime kädessä EU-tuomioistuintielle, joten en usko, että sillä palauttamisella mitään uutta tähän saataisiin. Mutta tämä on tosi vakava ongelma. Pyytäisin hallituspuolueita nyt miettimään tämän, tämä ei voi jäädä tuomioistuintäytännön varaan.

16.28 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden menettelytapa tämän asian käsittelyn kannalta oli moitittava itse tuon surullisen lopputuloksen kannalta, mutta myös eduskunnan oman työn arvostuksen näkökulmasta. Prosenttirajaa ja sen vaikutuksia edustajat olivat varmasti pystyneet jo pitkään, kuukausia, harkitsemaan ja pohtimaan, mutta etämyyntiin liittyvät ongelmat tulivat valiokunnankin jäsenten tietoon vasta viikko sitten, niin kuin täällä ovat valiokunnan jäsenet kertoneet. Lähetekeskustelussahan asiasta ei puhuttu sanaakaan. Olen kyllä vakuuttunut siitä, että kun tämä mietintö, 200-sivuinen paketti, meille edustajille tuli vasta eilen istunnon jo alettua kyselytunnin jälkeen, niin aivan varmasti tässä salissa en ole ainoa, joka ei sitä ennättänyt lukea läpi, enkä ole ainoa, joka ei ennättänyt niin hyvin paneutua asiaan kuin olisi ollut asian käsittelyn kannalta tarpeen.

Lausunnonlehteneessä luonnoksessa tuo pykälä etämyynnin kiellosta vielä oli. Valiokunnassakin asiantuntijat antoivat lausuntonsa sen luonnoksen pohjalta eli tavallaan siltä pohjalta kuin se etämyynti olisi ollut kielletty. Perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

hen sitten osasivat kiinnittää huomiota. Mutta todellakin tuo käsittely on jäänyt täysin puutteelliseksi ja tämä tilanne auki. Tämähän olisi periaatteessa vielä mahdollista tässäkin istunnossa korjata eli lähettää se perustuslakivaliokunnalle tutkittavaksi, mitä ehdotettiin suuressa valiokunnassa. [Puhemies koputtaa]

Mutta vielä, puhemies, totean sen, että mikään yhteiskunnallinen tarve ei edellytä sitä, että laki viedään tällaisella kiireellä, hätäillen läpi.

16.31 Antti Rinne sd: Arvoisa puhemies! Jos ajattelee tavallisen kansalaisen näkökulmasta, niin ymmärrän hyvin sen, että niille, jotka tykkäävät nelosoluen kaltaisesta mausta oluessa ja haluaisivat sen oluen kaupasta hakea saunakaljaksi, silloin kun alkoholin kulutus on ihan normaalia, tuskin tästä mitään erityistä ongelmaa tulee. Mutta täällä ovat asiantuntijat hyvin vakaasti ja yksiselitteisesti todenneet sen, että alkoholin kokonaiskulutuksen määrä johtaa siihen, että syntyy sosiaali- ja terveyspuolelle ongelmia, jotka aiheuttavat kustannuksia — puhumattakaan niistä inhimillisistä puolista — ja tulee yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon lisäresurssien tarvetta. Ministeri Risikko täällä vahvisti, että 170 henkilötövuotta tarvitaan poliisille ihan pelkästään tämän lainsäädännön takia, ja uskon, että niitä olisi parempiakin paikkoja poliisien niukkoja resursseja vahvistaa kuin tämä kokonaisuus. Minun näkökulmastani päätökset pitäisi tehdä aina tutkittuun tietoon ja asiantuntijoihin perustuen, ja minusta nyt eduskunta on tehnyt täysin päinvastaisen ratkaisun tämän lainsäädännön yhteydessä.

Sitten mitä tulee tähän etämyynnin kieltämiseen: Käytin eilen useita puheenvuoroja tämän keskustelun yhteydessä, ja totean tässä yhteydessä vain sen, että tämä päätös synnyttää aikajanalla useamman kuukauden tilanteen, jossa tilanne on ikään kuin auki tulla markkinoille toimimaan, ja se käytännössä tulee tarkoittamaan sitä, että on iso riski siihen, että meidän keskeinen alkoholipolitiikan väline, Alkon vähittäismyynnin yksinoikeus, joka on kansanterveyden perusteella EU:n hyväksymä, on uhan alla, ja sen takia minusta tämä on erittäin vakava ja vaarallinen päätös. Sen takia teimme kaikkemme, jotta tämä päätös olisi nyt ollut toisenlainen ainakin tämän etämyynnin osalta. Niin kuin edustaja Räsänen totesi, niin tämä prosenttijuttu on ollut monella mietittävänä, ja uskon, että tässä salissa ei oikein auennut kaikille vielä se, miten vakavasta asiasta tässä [Puhemies koputtaa] etämyynnin kieltämisen toteuttamatta jättämisessä on.

16.33 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Minä myös osaltani paheksun tätä menettelytapaa, sillä tässä käytännössä minulta riistettiin mahdollisuus tutustua tähän dokumenttiin, jonka pohjalta päätökset piti tehdä, ja se on eduskunnan oman työn kannalta kyllä äärimmäisen vahingollista, jos me emme arvosta tätä meidän työskentelyprosessiamme edes sen vertaa, että voimme kansalaisille sanoa, että juu, kyllä minä tiesin, mistä päätin. Näin ei nyt käynyt.

Sitten toinen asia: Kyllä kansanedustajan tulee ymmärtää, että lainsäädännön tulisi koskea ja se koskee koko Suomea ja se tuottaa tiettyjä seurauksia ja siksi pyritään etukäteen arvioimaan, mitä tästä lainsäädännöstä seuraa. Nyt nämä seuraukset olivat kerrankin tiedossa ja ne olivat perusteltuja monelta eri taholta, ja silti niille käännettiin selkä. Tämä kertoo siitä, millä arvopohjalla nyt tehdään aika vakavaa lainsäädäntöä, vaikuttavaa lainsäädäntöä, jossa asetetaan yksilönvapaus kaiken sen edelle, mitä joku päätös koko kansakuntaan vaikuttaa, ja tämä on arvokeskustelun paikka, hyvät edustajat. Olemmeko me menossa tähän suuntaan, että yksilön oikeus ajaa koko kansakunnan oikeuden edelle?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

16.34 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Tämän asian käsittely ja tähän liittyvät asiat ovat historiallisia kahdessa mielessä ainakin siltä ajalta, minkä itse olen ollut täällä, vajaat 30 vuotta.

Ensinnäkin tämän lakiesityksen valmisteli kolme kansanedustajaa. Kokoomuksen ryhmän puheenjohtaja viime talvena ja keväänä ja varsinkin silloin, kun olin itse ryhmän puheenjohtaja, korosti, että on hienoa, että kansanedustajat valmistelevat tärkeän lakiesityksen. Tiedämme, ketkä he ovat — tai minä tiedän. Tulos on sitten tällainen eli todella huonosti valmisteltu ja ristiriitainen esitys. En silloin yhtynyt tietenkään tähän pakettiin, mikä oli.

Toinen historiallinen tekijä tässä on se, että se valiokunta, joka kuuli kaikki asiantuntijat, suuren määrän asiantuntijoita, paneutui asiaan, toki vähän kiireellä, äänin 14—3 hyväksyi tämän mietinnön ja se kaatui täällä eduskunnan isossa salissa. Asiantuntijalausunnat, joihin itse viime keväänä tutustuin, tyrmäsivät tämän suurin piirtein täydellisesti. Vain markkinavoimia edustaneet olivat tämän kannalla. Mutta täällä salissa se sitten kaatui. No, tämä on demokratiaa, ja näin täytyy hyväksyä, ei siinä mitään. Mutta nämä ovat minusta historiallisia asioita.

Arvoisa puhemies! Sitten nämä kaksi kysymystä.

Ensinnäkin tämä etämyynti. Se todella jää nyt eduskunnalta tietoisesti avoimeksi, ja eduskunta siirtää lainsäädäntövaltaa tuomioistuimille. Se on ehdottomasti meidän oikeusjärjestelmämme vastaista. Eduskunnan pitää tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka on pitävää kaikilta osin. Virheitä tulee ja vääriä tulkintoja, sitä varten oikeuslaitos sitten tulkitsee, mutta jos me täällä tiedämme, että teemme virheitä tai jätämme aukon, niin se on meidän häpeäksemme, ja siksi tätä voimakkaasti olen vastustanut. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys...

Puhemies Maria Lohela: Haluatteko jatkaa täältä puhujakorokkeelta?

Jaa, niin, se onkin mahdollista. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle — Simon Elo: Kertokaa, edustaja Kankaanniemi, miten neuvottelitte itse tästä kysymyksestä aikoinaan!]

Arvoisa puhemies! Todellakin tämä etämyyntiasia jää auki, ja se on taloudellisesti erittäin iso kysymys. Meillä on puolentoista miljardin summa tuolla keltaisessa kirjassa alkoholiveron tuottoa, ja se on nyt kaltevalla pohjalla, paljonko se tämän uudistuksen jälkeen tulee olemaan, kun Alkon monopoli tältä osin murtuu ja etämyynti tulee mahdolliseksi. Se siis murtaa Alkon monopolin vähin erin. Siinä on todella isot verotulot kysymyksessä. Verotulot menevät ulkomaille, haitat jäävät Suomeen. Silloin etsitään sitä, millä rahalla ne korvataan, ja niin kuin yöllä sanoin, se on sitten tuloveroa, työn verotusta, yritysverotusta, pääomaverotusta tai vastaavaa kiristämällä. Tämä johtaa ilman muuta tämäntyyppiseen kehitykseen.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys on se, että tämä lainsäädäntö hylkää kansanterveysperusteisen monopolin Suomesta ja tässä muodostuu elinkeinopoliittinen monopoli Alko. Euroopan unioni ei hyväksy elinkeinopoliittista monopolia, se on aivan yksiselitteinen asia. Siksi, jos joku vie tämän jonkun tapauksen kautta Euroopan tuomioistuimeen, olen melkoisen varma, että hän voittaa ja valtio häviää ja Alko poistuu kuvioista. Silloin nämä vakuutukset, mitä nyt on kuulemma paperille pantu, että Alkon monopoli turvataan, ovat mustetta paperilla, eivät sen arvokkaampia, eli tämä on todella iso kysymys. No, varmaan joku voi halutakin, että se monopoli murtuu, mutta se on sitten eri asia. Samalla kyllä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

murtuu pohjoismainen hyvinvointiyhteiskuntamalli, joka meillä on ollut. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa on tämä sama alkoholipoliittinen monopoli ja sen varaan rakennettu järjestelmä, joka on ollut erinomaisen hyvä, jota itse puolustin 23 vuotta sitten komissiota vastaan, ja saimme sen säilyttää, mikä on ollut arvokas asia. Se on tuottanut varmasti valtiolle kymmeniä miljardeja rahaa tämän runsaan 20 vuoden aikana, kun se säilyi. Nyt valitettavasti, arvoisat edustajat, joudun toteamaan, että viiden vuoden päästä ei meillä ole Alkon monopolia vaan vapailla markkinoilla kaikki alkoholi. No, se voi olla sitä eurooppalaisuutta, mutta mitä muuta siitä seuraa, se on sitten oma lukunsa. Isot rahavirrat kiinnostavat näitä toimijoita, jotka tällä puolella ovat toimimassa. Niin kuin jo illalla totesin, sote-puolen miljardit nyt hallitus on valmis antamaan yksityisille toimijoille, ja tässä menevät nyt nämä miljardit. Onko Veikkaus seuraava? [Leena Meri: Oikein hyvä puhe!]

16.40 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! On selvä, että tilanne, jossa etämyynnin kieltä on perusteluissa mutta ei pykälissä, on huonoa lainsäädäntöä, ja tähän pitää jollain tavalla korjata. Mutta jos katsoo nykytilannetta, niin tällä hetkellä etämyynti ei ole Suomessa kielletty, joskin käytännön sovellutukset tästä ovat kiristyneet ajan myötä. Ruotsissa se ei ole kielletty, ja siellä etämyynnin kautta tuleva tavara edustaa noin prosenttia kokonaiskulutuksesta. Siellä on kuitenkin aika vahva monopoli.

No, mikä on etämyynnin ja etäoston ero? Kyse on oikeastaan vain siitä, mikä on myyjän yhteys kuljetusyritykseen: hoitaako myyjä sen eteenpäin vai tilaako ostaja sen kuljetuspalvelun jostain muualta. Voi kuvitella, että jos tämä nyt kielletään, niin se on äärimmäisen helppo kiertää, ja jos me teemme lainsäädäntöä, joka on helposti kierrettävissä, niin sekään ei ole ideaalitalanne, sen lisäksi, että EU suhtautunee tällaisiin kieltöihin kriittisesti.

No, Tullin pitäisi valvoa tätä. Tämä asia tuli esiin hallintovaliokunnassakin. Tulli ei voi sen laatikon pohjalta perustella, onko myyjä välittänyt tuotteen kuljetusyritykselle vai onko kuljetusyritys keskustelematta myyjän kanssa tullut sinne varastoon ja nostanut sen autoonsa. Ei se näy paketissa millään tavalla, ja Tullin pitäisi kuitenkin tämä jollain tavalla pystyä valvomaan. Nämä ovat tällaisia asioita, mitä pitää tämän työstämisen tiimoilta selvittää. Lainsäädännön pitää olla yksiselitteistä ja pitää olla helppo seurata sitä, ja ei saa syntyä tällaisia hyvin epävarmoja tilanteita, mitä tässä helposti syntyy.

Eli tämä nyt jatkotyöskentelyn evästykseksi. Jos haluaa etämyyntiä sitten sallia, niin sen veron maksun pitää olla yksinkertaista ja helppoa, ja siinä voidaan varmaan luoda digitaalisia järjestelmiä, joilla se onnistuu.

16.42 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Olen kyllä itse hyvin pettynyt tähän tapaan, jolla tätä lakia on viety eteenpäin. Mielestäni perustuslakivaliokunta oli siinä aivan oikeassa, että sosiaali- ja terveystieteiden ja eduskunnan tehtävänä olisi ollut selkeyttää etämyyntiä koskevaa oikeustilaa, varsinkin kun itse tämä lakiesitys on sen suhteen ristiriitainen, eli tosiaankin perusteluissa etämyynti todetaan kielletyksi, mutta pykälä puuttuu, ja kansalaisen oikeusturvan kannalta on hyvin kyseenalaista se, että kansalainen ei tiedä, mitä hänen jostakin teostaan seuraa ja mitä ei. No, eräs tulkinta on se, että kun perustuslakivaliokunta on nyt sitten todennut, että tämän lain mukaan etämyyntiä ei kiellä, niin se on siis sallittua, vaikka perusteluissa se kielletään, koska pykälät menevät perustelutekstin yli. Mutta tämä on minusta hyvin sekava ja valitettava tilanne, ja pidän hyvin vahingollisena sitä, että eduskunta ikään kuin nostaa kätensä pystyyn ja antaa oikeuslaitosten päätettäväksi sellaisen asian, joka perustuslain mukaan kuuluu eduskunnalle. Eduskunta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

säättää lait, ja sitten tuomioistuimet soveltavat näitä lakeja. Nyt tässä irtisanoudutaan meidän perustuslaista, ja minusta tämä on kyllä hyvin valitettavaa, eikä tämä ole ensimmäinen kerta tällä vaalikaudella, kun perustuslakivaliokunnan lausuntoja sivuutetaan minusta vähän omituisella tavalla.

Samoin pidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä hyvin valitettavana sitä, että meiltä oppositiolta vietiin mahdollisuus pyytää edes kirjalliset lausunnot Tullilta, verottajalta ja niin edelleen koskien sitä, mitä tästä etämyyntipykälän auki jättämisestä seuraa. Nyt kukaan meistä ei voi tietää varmasti sitä, mitä on edessä.

16.44 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Sanoin tämän jo eilen mutta sanon uudestaan, että olen hyvin ihmeissäni siitä, että kokoomus, joka ehkä suuriäänisimmin kaikista poliittisista ryhmistä puhuu siitä, että meidän pitää kuroa umpeen kestävyysvaje ja pitää kukkaronnyörit tiukalla julkista taloutta hoidettaessa, on niin väellä ja voimalla ajanut uudistusta, joka lisää alkoholinkulutusta ja — kuten kaikki asiantuntijat ovat meille kertoneet — tulee lisäämään sekä sosiaali- ja terveyspuolen että myöskin poliisin ja ylipäänsä järjestyksenpidon kustannuksia ja toisaalta heikentämään meidän maksukykyämme, kun se joukko vähenee, joka on työkykyinen ja rahoittaa hyvinvointipalvelut. Minusta on hyvin lyhytnäköistä, että kun on ajateltu asiaa talouden kannalta, on ajateltu kahta elinkeinoa eli vähittäiskauppaa ja panimoteollisuutta. Kuitenkin jos ajatellaan koko elinkeinoelämää, niin esimerkiksi työstä poissaolot alkoholin takia ja työkykyisen heikkeneminen alkoholin takia ja niiden aiheuttama kansantaloudellinen tappio, kun alkoholinkulutus kasvaa, ovat kyllä kansantalouden kannalta paljon isompi juttu kuin se hyöty, minkä vähittäiskauppa ja panimoteollisuus saavat.

Ottaisin vielä viimeisenä asiana esille kysymyksen 16-vuotiaiden työskentelystä anniskelupaikoissa. Eduskunnan enemmistöhän ei hyväksynyt niitä rajoituksia, joita siihen esitettiin. Minusta tämä on hiukan ihmeellistä, kun on vain muutama päivä siitä, kun puhuimme seksuaalisesta ahdistelusta ja korostimme nollatoleranssia. [Puhemies koputtaa] Kuka meistä uskoo, että tämä tilanne ei nyt sitten lisää seksuaalista ahdistelua anniskelualalla, nimenomaan nuoriin kohdistuvaa?

16.47 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt kun laki on tullut pykälien osalta hyväksyttyä enemmistön tahdon mukaisesti, en enää mene näihin lain yksityiskohtiin vaan nostan esille muutaman huomion, jotka eivät kyllä ehkä tämän prosessin osalta ole kovin kunniaksi lainsäädännölle.

Ensimmäinen liittyy siihen periaatteeseen, mikä hyvin vahvasti tässä talossa on kuitenkin ollut tapana, että luotamme pitkälti tutkittuun tietoon ja niihin asiantuntijoiden arvioihin, joita he meille osoittavat, siis siihen tutkittuun tietoon, jota esimerkiksi tästä aihepiiristä kyllä valtavasti on teetetty. On ihan rehellistä todeta, että kyllähän nyt kävi niin, että oltiin valmiita kyllä kirjoittamaan tekstiin kaikki se, mitä asiantuntijat tästä aihepiiristä ovat sanoneet, mutta sitten itse näissä pykälissä ja siinä käytöksessä, joka meillä lainsäätäjänä oli, se ei kyllä näkynyt. Tästä voi vetää sitten vain sen johtopäätöksen, että onko niin, että tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin voimme vähän valikoivasti valita sitä tietoa, jonka pohjalle me päätöksentekoa rakennamme. Tämä ei ole kestävä tie lainsäädännön tulevaisuuden näkökulmasta.

Toinen huomio liittyy tähän etämyyntikysymykseen. On kyllä varsin poikkeuksellista, että eduskunta ei halua ratkaista näin keskeistä asiaa lainsäädännöstä vaan antaa tämän niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

kuin tuuliajolle: tuomioistuimet sitten ehkä tulkitsevat, tai sitten jossain vaiheessa perustetaan työryhmä ja yritetään tämä saada hoidettua. Perustuslakivaliokunnan lausunto oli tässä asiassa aika yksiselitteinen, ja olisi ollut kyllä toivottavaa, että olisimme toimineet lainsäätäjinä sen mukaisesti kuin meiltä odotetaan.

Kyllä tästä prosessista jää monta kysymysmerkkiä [Puhemies koputtaa] tulevaisuuteen, joista kyllä toivon, että ne pystyttäisiin vielä korjaamaan.

16.49 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan tässä myös yhtyä niihin näkemyksiin, että tästä menettelytavasta, jota eduskunta joutui kohtaamaan tämän alkoholilain käsittelyn yhteydessä, haluan kyllä esittää suuren kritiikin. Haluan esittää sen myös sen takia, ettei tähän taloon juurru tällainen asioiden jyräämisen kulttuuri, jossa kansanedustajille ei anneta tosiasiallista mahdollisuutta tutustua lakiesitykseen ja niihin yksityiskohtiin, jotka asioissa ovat vielä auki, kuten tässä muun muassa tähän etämyyntiasiaan. Asiantuntijoiden ohittaminen muullakin tavoin näkyi tässä lain käsittelyssä. Jätän nyt vaikka lainaamatta niitä puheenvuoroja, joita tänäänkin olen kuullut siitä, että ei kannata asiantuntijoihin uskoa. Emme me edustajat voi valita asiantuntijoita vain sen mukaan, kehen me lähtökohtaisesti uskomme tai kehen emme, vaan asiantuntijoiden kuuleminen on yksi merkittävä osa lainsäädäntöprosessia. Sitten omaa harkintaa, edustajan harkintaa, toki käytetään, mutta jos asenne on se, että ohitamme asiantuntijat, kun viesti ei miellytä, kuljemme vaarallista polkua.

Tähän etämyyntiasiaan lähinnä haluan myös merkata sen, että nyt jätetään täysin tuuliajolle tämä etämyynnin ratkaisu, ja toivon, ettei tässä ehdi tapahtua korvaamatonta vahinkoa. Mietin niitä mallasohran viljelijöitäkin ja muita alkutuotannon edustajia: jos synnytetään tilanne, jossa Alkon monopoli murretaan, niin kyllä se viina tähän maahan rantautuu vaikka sitten laivojen kautta. Kotimaassa enää ei tähkä kypsy.

Sanon vielä sen, että tämän lainsäädännön yhteydessä kyllä näkyi vahvasti myös se, että lobbareiden lonkerot — enkä tarkoita lasisia lonkeroita — kuristivat tätä kansanvaltaa tämän vuorokauden aikana, [Puhemies koputtaa] kuristivat ja kurittivat tätä kansanvaltaa kyllä hävyttömällä tavalla.

16.51 Simon Elo sin: Arvoisa puhemies! 0,8 prosenttiyksikköä — 0,8! Kansanomaisemmin sanottuna kaupoista saa jatkossa melkein prosenttiyksikön vahvempaa kaljaa. Ei kuulosta noin lähtökohtaisesti kovin radikaalilta, mutta tämän keskustelun perusteella kyllä kuulostaa radikaalilta muutokselta, ja ehkä se sitten sitä onkin ja paljon tietysti monia muita asioita — minun mielestäni hyviä asioita. [Jukka Gustafsson: Asiantuntijat olivat toista mieltä!] Olenko nyt ensimmäinen tässä keskustelussa, joka iloitsee tästä uudistuksesta ja pitää tätä yksilönvapauden voittona?

Ja ihmettelen kyllä esimerkiksi vihreiden puheenjohtajaa, edustaja Aaltoa, joka vielä vaalikoneessa tätä uudistusta ja jopa viinien vapauttamista olisi kannattanut, ja sitten vihreä puolue, joka on puhunut hyvin vahvasti yksilönvapauksien puolesta, tällaisessa kysymyksessä äänestää ison osan oppositiosta tavoin hallituksen esitystä vastaan — minun nähdäkseni vain siksi, että he ovat oppositiossa, ei niinkään siksi, että tätä asiaa itse asiassa vastustaisivat.

Toisaalta jos katsoo kansan mielipidettä, niin TNS:n gallupin mukaan kaksi kolmasosaa kansasta vapauttaisi alkoholin myyntiä nimenomaan tämän 5,5 prosenttiyksikön osalta. Yli puolet myös sosiaalidemokraattien kannattajista oli tätä mieltä, samoin vihreiden kannat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

tajista. Eli myös merkittävä osa niitten puolueiden [Puhemies koputtaa] kannattajista, jotka nyt tässä sitä vastustavat. Edustaja Rinne sanoi, että hän ymmärtää hyvin niitä ihmisiä, jotka haluaisivat sen A-oluen käydä ostamassa, ja arvostan sitä, että tämän sanotte, mutta toisaalta teidän entinen puoluesihteerinne Mikael Jungner sanoi, että tämä oli viimeinen niitti, miksi hän päätti erota nimenomaan nyt sosiaalidemokraattisesta puolueesta. Eli kyllä on selvästi myös teidän kannattajienne joukossa ihmisiä — hänhän kuitenkin oli puolueen jäsenkin — joille tämä linja ei kelpaa.

Lopuksi täytyy todeta, että kyllähän tässä tulee nyt tämä 100 miljoonan veronkorotus alkoholiverotukseen. Jos ajatellaan näitä sosiaalikysymyksiä — jotka sinänsä ovat tärkeitä ottaa huomioon, en sitä lainkaan kiistä — sillä on varmasti hillitsevä vaikutuksensa siihen, että tulisi näitä vahingollisia sosiaalisia vaikutuksia, joista esimerkiksi asiantuntijat ovat lausunnoissaan sanoneet.

16.53 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tosi tärkeää nyt ymmärtää se, että jokaisella kansalaisella, yksilöllä, on omia näkemyksiään tämmöisistä asioista ja se liittyy siihen omaan arkipäivään. Minä ymmärrän hyvin niitä ihmisiä, jotka pitkän matkan päästä joutuvat sitä nelosolutta hakemaan. Minun mielestäni siihen täytyy joitakin fiksumpia ratkaisuja nyt Alkon puitteissa löytyä, että sitä vahvempaa olutta sitten saa siellä syrjäisemmissäkin paikoissa.

Mutta oleellista tässä asiassa on se, että tämän talon pitäisi pystyä tekemään analyysia siitä, miten tämä vaikuttaa koko kansantalouteen, miten tämä vaikuttaa kansanterveyteen laajassa mittakaavassa. Meidän, minun ymmärtääkseni, pitäisi pystyä tekemään kansakunnan näkökulmasta niitä päätöksiä eikä näitten yksilöitten. Meilläkin oli 490 000 äänestäjää viime kuntavaaleissa, niin että me emme niitten kaikkien ihmisten näkökulmia voi päätöksenteossa ottaa huomioon, vaan meidän täytyy tehdä tutkitun tiedon perusteella päätöksiä. Minun mielestäni sen takia tämä on niin ihmeellinen päätös. En yhtään ymmärrä tätä Simon Elon... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään puhujalistaan.

16.54 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, äskeisten tekstiviestien jälkeen on palautetta tullut ihmisiltä. Kuten edustaja Rinnekin totesi, jos ihmiset henkilökohtaisesti ovat sitä mieltä, että heille olisi tämä kyllä sopinut — mutta yli 55 prosenttia Ehytin tutkimuksessa on sitä mieltä, että heille hyvin sopii se, että näin ei tehdä, kyllä he pystyvät hakemaan sen vahvemman alkoholinsa sieltä Alkon kaupasta — niin meidän tehtävämme on nyt tehdä se kokonaisarvio, ja kun katsoo sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa, ovat sosiaaliset ja terveysvaikutukset murskaavat, kun katsoo hallintovaliokunnan lausuntoa poliisien puolelta, todellisuus on murskaava. Näitten pohjalta ainakaan minun oman tuntuani mukaan ei voi tehdä mitään muuta päätöstä kuin sen, että välttää tätä kokonaiskulutuksen kasvua, koska se on se syy, mikä johtaa haittoihin. Voidaan puhua prosenttien määristä.

Sitten täällä on ollut se näkökulma, että olisi jotain elinkeino- ja työllisyysvaikutuksia, kun me tiedämme, että tällä lailla heikennetään työllisyyttä siitä syystä, että se juominen siirtyy kotiin ja kadulle, ravintoloista pois. Eliikä sieltä paikasta, missä työllistettäisiin, siirrytään nyt kotiin, markettien myyntiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

Mutta uskon, että tässä on itse asiassa isommasta kuvasta kysymys: Halutaan murtaa julkista toimijaa. Halutaan murtaa monopolia — tämä on ensimmäinen vaihe — ei kaikessa tässä, mutta monopolien osalta nyt murretaan Alkoa, seuraavaksi Veikkausta. Samaan aikaan ollaan viemässä VR:ää, Postia ja sotea. Tässä on kokoomuslainen, oikeistolainen, ajatusmalli, jossa julkisella puolella ei ole tulevaisuudessa enää valtaa päättää näistä asioista. Olen hyvin pahoillani, että muut puolueet hallituksessa ovat tämän ison kuvan ostaneet. Meillä pitäisi yhä edelleen huolehtia siitä, [Puhemies koputtaa] että julkinen valta vastaa ihmisten hyvinvoinnista myöskin näiltä osin.

16.56 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa herra puhemies! Minusta on virheellistä antaa sellainen vaikutelma, että tässä olisivat vastakkain liberaali alkoholipolitiikka ja konservatiivinen alkoholipolitiikka. Kuunneltuani kolme kuukautta asiantuntijoita sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olen vakuuttunut siitä, että tässä ovat vastakkain joidenkin intressiryhmien etu ja kansantalouden kokonaishyöty. Myös hallituksen omasta perustelutekstistä ilmenee, että kun on tehty vaikutusarviointeja, on todettu, että vaikka tehtäisiin veronkorotus, niin tästä alkoholilaista aiheutuvat kulut yhteiskunnalle ovat suuremmat kuin ne odotettavissa olevat verotuotot. Tämä on hyvin valitettava tosiasia.

Kyllä vetoan nyt hallituspuolueisiin, että kun olette ajaneet läpi tämän esityksen, tämän kokonaisuudistuksen, niin kyllä toivoisin, että pitäisitte mielessänne sen, että lastensuojelu tarvitsee lisää määrärahoja, harmaan talouden torjuminen tarvitsee lisää määrärahoja, Tulli ja poliisi tarvitsevat lisää määrärahoja, ensihoito ja pelastustoimi tarvitsevat lisää määrärahoja. Tällä lailla on hyvin monenlaisia vaikutuksia, ja toivoisin, että teillä on ryhtiä myöskin sitten huomioida tämän lain seuraukset. Jos olette lukeneet sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, niin siitä käy hyvin ilmi, että tämä lakiesitys tulee kasvattamaan terveyseroja. Se tulee kasvattamaan alkoholiongelmia ja alkoholin aiheuttamia haittoja ei vain yksilöille vaan myös heidän läheisilleen. Vielä ei ole myöhäistä lukea sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä ja näiden lausunnon antaneiden valiokuntien mietintöä. Ensi viikolla äänestetään vielä.

16.58 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Alkoholi on sellainen asia, että se koskettaa jokaista suomalaista — ei välttämättä suoraan henkilökohtaisesti, mutta jokainen on lähipiirissään ja omassa elämässään nähnyt alkoholinkäyttöä. Valitettavasti alkoholi on ongelma suomalaisille, on ollut läpi historian, on nyt ja varmasti on jatkossakin. Täällä on puhuttu paljon alkoholihaittoista. Meillä on varmasti tässä eduskunnassa eri puolueiden välillä ja myös varmaan kaikkien puolueiden sisällä erilaisia näkemyksiä siitä, millä tavalla alkoholin haittoja tulisi vähentää ja mikä rooli siinä eri sääntelyillä, eri rajoituksilla ja eri politiikkakeinoilla on.

Kuitenkin itse haluaisin käyttää puheenvuoron ihan siitä asiasta, että alkoholin väärinkäyttö, alkoholismi, on sairaus. Se on sairaus, josta pitäisi puhua sairautena. Toivoisinkin, että tästä salista löytyisi vähän intoa ja kiinnostusta enemmän miettiä sitäkin, millä tavalla alkoholismia Suomessa voitaisiin hoitaa enemmän sairautena ja vähemmän sosiaalisena ilmiönä, vähemmän moraalisenä kysymyksenä. Meillä ei ole Suomessa sellaista sukua eikä varmaan ainakaan isompaa työpaikkaa, jossa tätä sairautta ei tunnettaisi. On erittäin tärkeää, että sitä vaikenemisen muuria saadaan murrettua — riippumatta siitä, onko 4,7:n, 8:n vai 5,5:n prosentin miehiä ja naisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

Arvoisa puhemies! Itse olen kuullut ja tiedän ihan ihmisiäkin, jotka ovat saaneet todella paljon apua tällaisesta Minnesota-mallin päihdehoidosta, niin sanotusta kahdeksan askeleen mallista. Esimerkiksi omassa maakunnassani Etelä-Pohjanmaalla, Lapualla, on erittäin hyvin toimiva Minnesota-hoito, joka on auttanut näitä alkoholismi-nimisen sairauden ihmisiä.

Minusta tähän keskusteluun, miten todella alkoholismiin vaikutetaan, sopii erittäin hyvin Ulla Appelsinin, julkkistoimittajan, kommentti oman läheisensä alkoholismista: "Koska olen alkoholistin läheinen, tiedän, että alkoholisti löytää aina [Puhemies koputtaa] halutessaan alkoholia. On aivan sama, mitä viina maksaa [Puhemies koputtaa] tai ovatko Alkot kiinni vai auki, alkoholistilta ei alkoholi lopu."

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kurvinen, jos haluatte jatkaa, tulkaa puhujapöytäön.

En halua, arvoisa puhemies.

17.00 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Muutama asia, joita en äsken saanut 2 minuuttiin mahtumaan.

Ensinnäkin kun puhutaan yksilön oikeuksista, niin varmaan ihan jokaisesta tuntuisi houkuttelevalta se ajatus, että ainoa muutos, mitä maailmassa tapahtuu, on se, että juuri minä saisin helpommalla ruokakaupasta vahvempia oluita ja viiniä mutta kaikki muu maailmassa säilyisi entisellään. Mutta näinhän maailma ei toimi. Kuten tässä on jo hyvin moni todennut, niin tämä uudistus tulee lisäämään alkoholin kulutusta ja siitä aiheutuvia haittoja.

Edustaja Kurvinen, nämä haitat eivät rajoitu pelkästään alkoholisteihin ja heidän lähiomaisiinsa. Tiedämme, että alkoholi lisää esimerkiksi ainakin viiden eri syöpätyypin riskiä. Ei tämä koske pelkästään alkoholisteja. Ei huonontunut työkyky eivätkä krapulapäivät koske pelkästään alkoholisteja. Mitä helpompaa on alkoholin saatavuus, sitä suurempi on todennäköisyys, että tulee lisää alkoholisteja. Kaiken kaikkiaan ne taloudelliset vaikutukset, joita tästä laista tulee, tarkoittavat sitä, että meillä entisestään kasvavat paineet siihen, että jatkossakin leikataan koulutuksen määrärahoja, jatkossakin leikataan eläkkeitä ja tehdään kaikkia muita sellaisia päätöksiä, joita ihmiset eivät halua. Myös tässä on kysymys ihmisten oikeuksista.

Pidän myöskin hyvin huonona lainsäädäntönä sitä, että kirjoitetaan laki, jonka tarkoituspykälä ja sisältö ovat ristiriidassa keskenään.

17.02 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun täällä joku puhujista tuskasteli sitä, että tulee ainoastaan negatiivisia kommentteja, niin on totta kai paikallaan sanoa, että kyllähän tässä hyväksytyssä laissa oli monia todella hyviäkin parannuksia, että eihän tämä pelkästään mollivoittoinen ole. Tämä sääntelyn purku, mikä koskee vaikkapa ravintolatoimintaa, tai sitten jos puhutaan tästä pienpanimoiden ulosmyyntioikeudesta, nämä ovat hyvin toivottuja uudistuksia, ja niitähän eduskunta hyvin laajasti tuki.

Sitten näihin muutamaan keskeiseen kysymykseen todella, joissa nyt vaikutusarvioinnit lähtevät siitä, että haitat ja sitä kautta kustannukset kasvavat, olisi ehkä toivonut hieman erilaista ratkaisua. Puutun tässä puheenvuorossa loppuajan ainoastaan siihen keskeiseen kysymykseen, että kun täällä monesti toistellaan, että tämä on nyt elinkeinoelämän näkökulmasta hyvä asia ja teollisuuden näkökulmasta hyvä asia, niin näin varmasti on, kun kat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

sotaan panimoteollisuutta tai kaupan alan toimintaa, mutta sitten kun tullaan tänne ravintolatoimintaan, niin eihän tämä nyt hyväksytty laki millään tavalla paranna ravintoloiden kilpailukykyä suhteessa esimerkiksi kaupan toimijoihin. On hyvä muistaa kuitenkin se, että vaikka me tätä ravintolan sääntelyä nyt puramme, niin silti, kun katsotaan sitä hintakilpailukykyä — kuinka paljon esimerkiksi se alkoholiannos siellä ravintolassa maksaa, varsinkin kun tähän se 100 miljoonan euron veronkorotus tehdään — kun edelleen kaupasta saat niin paljon halvemmalla, niin on aivan selvä, että tämä kehityssuunta jatkuu siinä, että meillä anniskelu siirtyy ravintoloista kotiin ja kadulle. Tämä kehityssuunta on jatkunut viimeiset 20 vuotta. Silloin ravintola-anniskelu oli 20 prosenttia, tänä päivänä se on 10 prosenttia. Samalla on kadonnut yli 10 000 työpaikkaa ravintola-alalta. Nyt me olemme kyllä edelleen jatkamassa tätä kehitystä, ja se on minusta väärin, ja sen takia kun tulevaisuutta nyt ajattelee, toivoisi, että se tahto, [Puhemies koputtaa] mikä täällä on ollut, että kolutusta ohjattaisiin ravintoloihin, näkyisi myös lainsäädännössä.

17.04 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Elo aika kärkeäseen sävyyn kritisoi sitä, että jotkut kansanedustajat ovat saattaneet vaihtaa tämän asian käsittelyn kuluessa tai jopa vuosien kuluessa kantaansa tätä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä tukevaksi. Itse en sitä kauheasti ihmettelisi, nimittäin lainsäädäntötyössä lienee kuitenkin muutamia periaatteita, joita on hyvä — ja tässäkin tapauksessa olisi hyvä — noudattaa: ensinnäkin että työ tehtäisiin hyvin ja hallinnon ja lainsäädäntötyön periaatteita ja toimintatapoja noudattaen, mitä tässä on joiltakin osin aivan aiheellisesti kritisoitu, toiseksi että lainsäädäntöä laatiessa aika tarkalla korvalla kuunneltaisiin niitä asiantuntijalausuntoja, joita työ edellyttää — ja nehan tässä ovat olleet hyvin selkeästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä tukevia — ja kolmanneksi vielä että lainsäädännössä tähdättäisiin ja aivan pääperiaatteena ja nyrkkisääntönä pidettäisiin sitä, että kun lakia laaditaan, niin intressivertailussa tarkoitus olisi, että suhteessa heikossa asemassa olevien asemaa turvattaisiin, ei niin, että vahvemmassa asemassa olevien asemaa vaikkapa taloudellisen edun nimissä entisestään vahvistettaisiin tai pyritäisiin takaamaan.

Kun näitä asioita, näitä periaatteita ajattelee, niin ei tässä nyt ole kovin paljon syytä kritiikkiin, jos on tullut sille kannalle, että aivan oikein, olisi hyvä olla nostamatta sitä kaupossa myytävän alkoholin tilavuusprosenttirajaa, ja aivan oikein, olisi syytä pitää huolta siitä alkoholilain pääperiaatteesta, että sen tarkoitus ei ole lisätä haittoja vaan vähentää niitä.

17.06 Martti Talja kesk: Arvoisa puhemies! Nyt on suunnilleen 125 vuotta siitä, kun suomalainen raittiusliike sai alkunsa. Tätä ajatusta ovat hyödyntäneet niin nuorisoseurat kuin monet poliittiset liikkeet sen jälkeen. Tämä päivä on yksi näistä merkkipaaluista, jotka ovat siinä raittiusajatuksessa, ja silloin raittiusliike lähti siitä, että suomalaisten viinan käyttöä vähennettäisiin. Tällä nyt hallitus lisää 3 miljardilla kansalaisten pahoinvointia, krapulapäiviä, työstä poissaoloja, sairastumisia alkoholin aiheuttamien vammojen takia ja sitten varsinaisia terveyshaittoja, erilaisia alkoholisairauksia ja sitten täällä esiin tulleita monia muita sairauksia.

Tällä hetkellä suomalaisten terveyserot ovat kasvamassa kaiken aikaa THL:n selvityksen mukaan, ja siellä keskeisenä tekijänä on alkoholi. Kuten edustaja Kurvinen toi tässä esille, meidän tulee käyttää erilaisia keinoja nimenomaan jo todetun syntyneen alkoholismin hoidossa, mutta entistä suurempi vaikutus on sillä alkoholinkäytön ehkäisyllä. Se on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

perheiden vastuulla. Nuoret ja lapset 1—3-vuotiaina imevät omat käyttäytymistapansa passiivisesti siitä, mitä vanhemmat tekevät. Silloin meidän täytyy tukea perheitä kokonaisuudessaan, jotta he antaisivat sitten oikean mallin paitsi pienille lapsille myös ensisijaisesti teini-ikäisille. Asiaa tulee seurata.

17.08 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron edustaja Elon puheenvuoron johdosta. Hän on nyt poistunut keskuudestamme, mutta kun hän kertoi juhlivansa tänään yksilönvapauden voittoa, haluan todeta, että näitä voittoja on kyllä nähty Suomen alkoholipoliittisessa historiassa aiemminkin. Vuonna 69 juhlittiin sitä, että keskiolut vapautettiin kauppoihin. Sen jälkeen muutamassa vuodessa alkoholin kokonaiskulutus yli kaksinkertaistui. Vuonna 95 vapautettiin siiderit ja lonkerot sekä alkoholimainonta. Myös sen jälkeen alkoholinkulutus ja -haitat merkittävästi lisääntyivät. Vuonna 2003 alkoholiveroa alennettiin kolmanneksella. Silloinkin juhlittiin, mutta sen jälkeen seurasi muun muassa 600 alkoholikuolemaa vuodessa lisää. Pahoin pelkään, että tämä päivä tullaan muistamaan yhtenä merkkipäivänä tässä historiassa.

Edustaja Meri täällä totesi, että päätös on tehty ja pulinat pois. Näin varmasti onkin, mutta valitettavasti tämän päätöksen seuraukset tulevat meidän syliimme tänne eduskuntaan, eli me aivan varmasti joudumme niihin seurauksiin palaamaan, puhutaanpa sitten turvallisuusviranomaisten tarpeesta, lastensuojelun tarpeesta, perheväkivallasta, rattijuoppoudesta tai alkoholikuolemista. Täällä monet ovat myös esittäneet, että toimenpiteet ja huomio tulisi kohdentaa niihin, joilla on alkoholiongelma. Toivon, että ne tahot, jotka tätä esittävät, kuuntelisivat, ja jos eivät meitä kuuntele, niin kuuntelisivat OECD:tä, joka on todennut, että kaikkein kustannustehokkainta on vaikuttaa koko väestöön kohdistuvalla alkoholipolitiikalla eikä vain alkoholiongelmaisiin kohdistuvilla toimenpiteillä.

17.10 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntötyössä on keskeistä kuulla alan asiantuntijoita ja luottaa heidän arvioonsa varsinkin siinä tilanteessa, kun asiantuntijoiden arviot tämän lain muutoksista ovat hyvinkin murskaavia siinä mielessä, että alkoholihaitat ja alkoholin saatavuus tulevat lisääntymään. Kun lukee sosiaali- ja terveysvaliokunnan hyvin kriittisen mietinnön ja kaikki ne näkökulmat siitä, kuinka tämä laki tulee työllistämään lisää poliiseja, hoitajia, lääkäreitä, tullia, ei voi tulla kuin siihen lopputulemaan, että juurikaan ne keskeisimmät kipukohdat, kuten se, että nelosolut oltaisiin vapauttamassa ruokakauppoihin, eivät ole kannatettavia. Jokaisen päätöksentekijän on omalta osaltaan harkittava yhteiskunnan kokonaisuutta ja terveysetuja.

Tästä mietinnöstä selviää myös se, että syntyvät haitat ovat myös kustannuksiltaan saatavia hyötyjä suuremmat. Lainsäätäjän tehtävähän on suojella kaikkein heikoimpia. Tälläkään hetkellä alkoholin saatavuus ei ole Suomessa mitenkään erityisen vaikeaa, ja olen kyllä siksi tämän lain kannalta huolissani tulevaisuudesta varsinkin niissä perheissä ja niitten ihmisten osalta, joille alkoholi on ongelma. Näissä monissa perheissä kolmosolut vaihtuu nelosolueeseen ja haitat lisääntyvät.

Toki tässä laissa on myös hyviä asioita, joita me vihreät ihan yksituumaisesti olemme kannattaneet, kuten se, että ravintoloiden sääntely kevenee ja että pienpanimoiden ulosmyynti on nyt sitten sallittu. Se edistää pienpanimoyrittäjyyttä ja käsityöläisöluiden valmistamista. Mutta todellakin tämä etämyyntiasia pitää pikimmiten selkeyttää. On todella huolestuttavaa, jos tällä etämyyntikysymyksellä uhataan Alkon monopolia Suomessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

17.12 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Tämänpäiväinen tiukka äänestys ja prosenttirajakeskustelut jakavat varmasti kansalaisten mielipiteitä, myös puolueiden sisällä edustajien mielipiteitä, mutta on tietenkin niin, että ihmisillä on viime kädessä vastuu ja vapaus omista toimistaan, eikä se tarkoita sitä, että suhtautuisi mitenkään vähätellen tai vähäpätöisesti niihin kansanterveydellisiin huoliin ja kysymyksiin, joita on otettu esille.

Itse näen, että tämä on kyllä ehkä ennen kaikkea kulttuurinen seikka. Ovathan ne aika mielenkiintoisia tilastoja siitä, miten vaikkapa Italiassa, jossa on erittäin vapaa lainsäädäntö alkoholin suhteen, kulutus on silti varsin pientä, huomattavasti pienempää kuin meillä Suomessa henkeä kohden. Lainsäädännöllä tuskin pystytään tätä kulttuurista muutosta tekemään. Jos se olisi onnistunut sitä kautta, se varmasti olisi jo tehty, elikkä sikäli täytyy tietenkin toivoa, että valistusta ja juomakulttuurin hyvien ja maltillisten tapojen edistymistä tapahtuu. Sukupolvet siinä kyllä näyttävät esimerkkiä, koska esimerkiksi nykyinen nuori ikäpolvi käyttää alkoholia huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi oma ikäpolveni aikanaan. Se on ainoastaan hyvä asia minun mielestäni.

On mukava kuulla, että myös ne, jotka olivat vastaan näitä korotuksia, kuitenkin tunnustavat sen, että tässähän on paljon hyviä asioita, joista eduskunta on aivan yksimielinen, liittyen vaikka pienpanimoiden tilanteeseen ja byrokratiaan, mitä on saatu purettua sieltä. Ja kun täällä jossain vaiheessa epäiltiin, mikä on julkisen vallan tila tässä maassa, ja viitattiin myös muihin käsittelyssä oleviin asioihin ja siihen, mikä on niiden linja, niin kyllä minä ainakin voin sanoa, että keskusta on Alkon monopolin vahva kannattaja. Me olemme vahva julkisen vallan kannattaja, koski se mitä asiaa tahansa, mutta kyllä ihmisillä on myös oikeus vapauteen ja vastuuseen ja yksilönvapauksiin.

17.14 **Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! Minusta on aivan selvää, että tämänpäiväisen päätöksen jälkeen hallituksen on varauduttava alkoholin kulutuksen kasvuun ja sitä myötä tietenkin alkoholiongelmien kasvuun. Tarvitsemme ehdottomasti jatkossa resursseja lisää muun muassa lastensuojelun vahvistamiseen — se on nyt jo kriisissä — poliisien määrän lisäämiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon kulujen kasvun kattamiseen. Tämä päätös on mielestäni vastoin kaikkia hallituksen periaatteita, joilla tähdätään terveyserojen kaventamiseen ja kansanterveyden edistämiseen. En ole kuullut, sivumennen sanoen, että kukaan olisi Suomessa sairastunut tai kuollut siksi, ettei olisi saanut riittävästi alkoholia jo tähän mennessä.

17.15 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä alkoholilakiuudistus on nyt oikeastaan kulminoitunut tähän prosenttikysymykseen, ja on ehkä unohtunutkin, että tässähän oli kyse hyvin paljon muustakin — siitä, että monet hyvinkin vanhentuneet lainsäädännön kohdat tuotiin tähän päivään ja purettiin paljon säätelyä, ja se oli minusta erinomainen asia. Ja niin kuin edustaja Kulmuni tuossa äsken totesi, eduskuntahan oli niistä varsin yksimielinen, monesta asiasta. Ehkä meidän kannattaa muistaa se, että todellakin se prosentti oli vain yksi osa tätä, vaikka se on noussut tässä ehkä kaikkein suurimmaksi ja myös kansalaisten näkökulmasta moni luuli, että se oli ainoa asia, mistä me tänään päätimme. Mutta kyllähän se on myönnettävä, että tässä nyt mentiin selkeästi elinkeinopolitiikka edellä ja että kyllä tämä päätös tästä prosenttirajan nostosta todennäköisesti tulee lisäämään terveyseroja ja hyvinvointieroja. Se on kyllä todella valitettavaa, ja toivon, että tähän sitten varaudutaan ja riittävät resurssit myös sitten annetaan siihen, että näitä asioita täytyy laittaa kuntoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

Mutta se, mikä minusta tässä koko prosessissa oli valitettavaa, oli kyllä tämä kiire, millä tuotiin tämä esitys nyt sitten viime metreillä, etenkin kun aivan loppuvaiheessa tämä etämyyntiasia jäi epäselväksi eikä valiokunta saanut siihen edes haluamiaan lausuntoja. Tämänäntyyppinen lainsäädäntö on kyllä äärimmäisen valitettavaa etenkin tämmöisessä asiassa, jonka tiedetään hyvin vahvasti jakavan edustajien mielipiteitä. Toivon todellakin, että nyt hallituspuolueet pikaisesti pääsevät tästä etämyynnistä sorvaamaan tarvittavia pykäläiä, koska tässä on ihan aito riski, että miten käy Alkon monopolille, ja se onkin sitten isompi soppa sen jälkeen, jos se murtuu. Mutta todella hallituspuolueilta toivon, että tarttukaa tähän ja hoitakaa tämä asia nyt kuntoon pikaisesti.

17.17 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama asia: Tässä päätöksessä ja äänestyksessä tänään todellakin käveltiin kolmen, ehkä neljän valiokunnan yli. Niillä kaikilla varoittavilla esimerkeillä, mitä siellä oli yksityiskohtaisesti kuvattu, ei tunnut olevan merkitystä, ja jäin miettimään, että mitähän mahtavat asiantuntijat ajatella, jotka huolella olivat asiaan paneutuneet. Eräs ryhmä on sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet, jotka olivat todella tehneet hyvää työtä. Mitä mahtavat he pohtia, kun heidän työnsä ei annettu mitään arvoa? Tämä tapaus tulee jäämään yhteiskuntatieteilijöiden ja oikeustieteen laitosten eräänlaiseksi esimerkkitapaukseksi huonosta lainsäädännöstä, mimmista ei koskaan pitäisi tehdä. On ikävää olla mukana siinä eduskunnassa, joka tuottaa tämänlaatuista päätöksiä.

17.18 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Tänään eduskunta teki kyllä todella, todella surkean päätöksen kahden äänen ratkaistessa sen, että kaupoissa saa jatkossa myydä 4,7 prosentin sijaan 5,5 prosentin tuotteita ja valmistustaparojoite poistettiin. En kannattanut tuota prosenttirajan nostamista enkä myöskään valmistustaparojoitteen poistamista.

Eduskunnan on edistettävä väestön terveyttä, aivan kuten perustuslaki meiltä edellyttää. Meillä on myös velvollisuus tukea lasten hyvinvointia ja turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Alaikäisten alkoholinkäyttö ja humalajuominen ovat vähentyneet Suomessa vuosituhaten alusta. Asiantuntijoiden mukaan tämä lakimuutos aiheuttaa alkoholinkäytön kääntymisen kasvuun. Alkoholipitoisuus pullossa ja tölkissä nousee 17 prosenttia, mikä lisää tietenkin humalan astetta. Nuoret ovat aikuisia pienipainoisempia, jolloin pienempi määrä alkoholia aiheuttaa heille vakavamman humalatilan. Valtaosassa juomakerroista saadaan tästedes enemmän alkoholia, vaikka juomaa juotaisiin sama määrä kuin ennen.

Prosenttirajan nosto on ristiriidassa tämän alkoholilain itsensäkin kanssa. Lain tarkoituksena on kulutusta ohjaamalla ehkäistä yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Prosenttirajan nosto on ristiriidassa myös muiden lakien kanssa. Terveystieteen mukaan on edistettävä ja ylläpidettävä väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta. Päihdehuoltolain perusteella on ehkäistävä ja vähennettävä päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistettävä päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta. Raittiustyölaissa tavoitteena on kansalaisten terveiden elämäntapojen vahvistaminen ja ohjaaminen välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä. Ihmettelen kyllä syvästi, miten eduskunta voi päättää täysin ristiriitaisesti muihin lakeihin nähden.

Arvoisa puhemies! Alkoholinkäyttöön liittyvien kustannusten hintalappu on jo nykyään miljardi euroa vuodessa valtiolle ja kunnille. Prosenttirajaa nostamalla lisähintalapun sosi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

aali- ja terveydenhuollolle arvioidaan olevan vähintään 20 miljoonaa. Esimerkkinä vain se, että katkaisuhuolto maksaa noin 125 euroa vuorokaudessa, haimatulehduksen hoito 30 000 euroa, maksansiirto 98 000 euroa, huostaan otetun lapsen laitoshoidon 110 000 euroa vuorokaudessa ja lasten ja nuorten psykiatrinen hoito 630 euroa vuorokaudessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa alkoholi työllistää ensihoitoa, erikoissairaanhoitoa, hätäkeskusta, kotihoitoa, terveydenhoitajia, kätilöitä, lastensuojelua, lääkäreitä, sairaanhoitajia, lähihoitajia, terapeutteja, sosiaalityöntekijöitä ja niin edelleen. Muualla julkisella sektorilla alkoholi työllistää poliiseja, palomiehiä, nuorisotyöntekijöitä, koulukuraattoreja, opettajia, pappeja, diakoneja ja vankiloita ja niin edelleen. Kuinka hallitus on varautunut siihen, että tarvitaan näihin ammatteihin lisää työntekijöitä tämän lakimuutoksen jälkeen? Ei mitenkään, lisää rahaa ei ole tulossa budjetissa, esimerkiksi lisää poliiseja.

Alkoholi lisää haittoja erityisesti nuorilla. Tapaturmat, alkoholimyrkytys, suojaamaton seksi, seksikokemukset ja muu toiminta, jota kadutaan, häiriökäyttäytyminen, ei toivotut raskaudet, konfliktit lähiympäristön ja virkavallan kanssa, negatiiviset vaikutukset nuoren aivojen kehitykseen lisääntyvät. Minulla on tässä asiantuntijalausunto — ne kaikki ovat lain liitteinä, joita sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa on käsitelty. Tässä esimerkiksi sanotaan alkoholin nauttimisen yhteydessä tapahtuneista seurauksista, joita on sattunut vähintään kerran viimeisten 12 kuukauden aikana, näin: 559 700 suomalaista on joutunut riitaan alkoholin nauttimisen yhteydessä viimeisen vuoden aikana. 123 400 henkilöä on joutunut tapaturmaan tai loukkaantunut. 117 800 henkilöä on ollut matkustajana autossa, jonka kuljettaja oli alkoholin vaikutuksen alaisena. 939 000 ihmistä on katunut puheitaan tai tekojaan alkoholinkäytön yhteydessä.

Alkoholipolitiikka on tasapainottelua terveyden, työllisyyden ja talouden välillä. Alkoholin kokonaiskulutuksen vähenemiseen vaikuttavat eniten saatavuus ja hinta. Viime hallituskaudella tehtyjen alkoholiveron korotusten avulla kokonaiskulutusta saatiin käännettyä alaspäin, ja nyt tämä lakimuutos kumoaa saadut hyödyt alkoholinkulutuksen noustessa ja lisää ihmisten välisiä terveyseroja. Alkoholihaitat eivät ole vain suurkuluttajien ongelma, vaan saatavuus lisää kulutusta kaikissa väestöryhmissä, aivan tavallisten työssä käyvien ihmisten, perheiden, äitien ja isien, eläkeläisten ja nuorten joukossa. Toivoisin, että kansanedustajilla olisi ollut äänestäessään kansanterveyden edistäminen kirkkaana mielessään eikä prosenttirajaa olisi korotettu. Kenenkään etu eivät ole yhä kasvavat kustannukset sosiaali- ja terveydenhuollossa, turvallisuudessa, lääkekustannuksissa, miljoonien suomalaisten inhimillisiä kärsimyksiä unohtamatta.

17.26 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Totean näin, että tämän etämyynnin oikeudellinen asema on jätetty selvittämättä valiokunnassa, joten totean ja esitän näin, että tämä asia pitäisi lähettää takaisin mietintövaliokuntaan, että se asia selvitettäisiin.

17.27 Satu Taavitsainen sd: Kannatan tehtyä esitystä.

[Puhemiehen korokkeella neuvotellaan]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Taavitsainen?

17.28 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Saanko vielä puheenvuoron?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 143/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, kun en päättänyt keskustelua vielä, teillä on mahdollisuus siihen. Olkaa hyvä.

Kiitos! — Elikkä olisin halunnut vielä viitata tässä Arja Rimpelään, joka on kansanterveystieteen professori Tampereen yliopistosta ja nimenomaan keskittynyt lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta tähän alkoholilakiin. Hän nimenomaan sanoo sitä, että tässä lainsäädännössä riskin kantavat lapset, nuoret, perheet, heikommin koulutetut, alemmassa sosioekonomisessa asemassa olevat. Alkoholiin liittyvä kuolleisuus selittää merkittävän osan tulo- ja koulutusryhmien eroista. Elinajanodotteen erot koulutusryhmien välillä kasvoivat 2000-luvun alussa mutta eivät enää 2010-luvulla, jolloin erot jopa pienenevät. Tämä lakimuutos kumoaisi saadut hyödyt alkoholinkulutuksen noustessa. Toivon todella, että kun tästä laista, tämän lain hylkäämisestä tai hyväksymisestä [Puhemies koputtaa] äänestetään ensi viikolla...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja, voitte jatkaa täältä puhujapöytästä, jos haluatte.

Sanon vain tämän, että toivon, että tämä laki hylätään. Perun tuon äskeisen kannatukseni.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja Taavitsainen, vielä varmemmaksi vakuudeksi teidän puheenvuoronne loppuosasta: kannatitteko vai ettekö kannattanut edustaja Vähämäen esitystä?

Arvoisa puhemies! Kuulitte aivan oikein, eli perun tekemäni kannatuksen, koska haluan, että tästä äänestetään mahdollisimman nopeasti ja että tämä laki hylätään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Vähämäen ehdotus raukeaa, koska sitä ei ole kannatettu.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.